

Oppfølgingsteam – dilemmaer ved politirollen

en teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2013

Kand.nr: 220

Antall ord: 6280

Sammendrag

Oppgaven tar for seg temaet oppfølgingsteam og stiller problemstillingen «hvilke dilemmaer finnes for politirollen i oppfølgingsteam?»

- Arbeidsmetoden oppfølgingsteam krever legitimitet ved at den må prioriteres av politibetjenten, politiets ledelse og i de politiske systemer. Det må være satt av tid og ressurser til arbeidet slik at politibetjenten kan følge opp sine forpliktelser på en forutsigbar og strukturert måte.
- Det er viktig at politiets kontrollerende rolle og politiets relasjonsbygging med ungdommen fokuserer og oppmuntrer til positiv atferd.
- Politibetjenten må være bevisst på at politirollen overfor ungdommen kan være litt uklar. Det bør derfor lages klare avtaler som skaper forutsigbarhet for partene, og som tydelig får frem hva politibetjenten krever og tilbyr. God kommunikasjon med ungdommen kan bidra til å klarlegge rolleforventningene, og justere disse om nødvendig.
- Politiet må anerkjenne at andre aktører har ulik forståelse av ungdommens vanskeligheter og behov. Avklaringer og forståelsen rundt rollene de forskjellige aktørene har, er derfor viktig for å få et best mulig samarbeid.
- Politibetjenten må ha kjennskap til økonomiske prioriteringer og andre arbeidsoppgaver som påvirker politirollen i oppfølgingsteamet.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn og valg av tema.....	3
1.2 Tilknytning til forebygging.....	3
1.3 Avgrensning av problemstilling.....	3
1.4 Begrepsavklaring.....	4
1.4.1 Politirollen.....	4
1.4.2 Forebygging.....	5
1.5 Oppgavens oppbygging.....	5
2. Metode.....	6
2.1 Hva er metode?	6
2.2 Teori gjennomgang og metodiske utfordringer?	6
2.3 Min forforståelse.....	7
3. Hoveddel (teori, empiri, drøftning osv)	8
3.1 Generelt om politiets kriminalitetsforebyggende arbeid.....	8
3.2 Hva er oppfølgingsteam.....	9
3.3 Personorientert forebygging.....	11
3.4 Politirollens dilemmaer.....	12
3.4.1 Politiets kontrollerende rolle.....	12
3.4.2 Politiets relasjonsbygging med ungdommen	13
3.4.3 Kryssende rolleforventning mellom politi og ungdommen.....	14
3.4.4 Politiets samarbeid med involverte instanser.....	16
3.4.5 Prioriteringer av arbeidsoppgaver og økonomiske rammer.....	18
4. Avslutning	19
5. Referanser/ kildeliste.....	21
6.0 Selvvalgt pensum.....	22

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og valg av tema

Denne oppgaven tar for seg temaet oppfølgingsteam. Oppfølgingsteam er et team av ressurspersoner som følger opp unge lovbrytere ved et forpliktende, forutsigbart og strukturert samarbeid mellom retthåndhevere og hjelpeapparatet i enkeltsaker. Bakgrunnen for mitt valg av tema startet i mitt praksisår på politihøgskolen. På et ordensoppdrag var jeg med å pågripe en 15år gammel gjenganger for en alvorlig kriminell handling. I forbindelse med oppdraget kom det frem at det var planlagt at gutten skulle inn i et oppfølgingsteam. Dette fikk meg til å tenke på hvordan politibetjenter kan bidra ovenfor unge personer i et oppfølgingsteam, og hvordan politibetjentens rolle i oppfølgingsteamet skal være.

1.2 Tilknytning til forebygging

I et forebyggende perspektiv vil oppfølgingsteam først og fremst komme inn under personorientert forebygging og gjenopprettende rett. Politiet vil ofte være en sentral aktør i et oppfølgingsteam og denne oppgaven vil ta nærmere for seg temaet «politirollen i oppfølgingsteam». Oppgaven vil se nærmere på politiet som forebygger, og hvilke forutsetninger som må være tilstede for å utføre denne politirollen.

1.3 Avgrensning av problemstilling

Det kan tenkes at polititjenestepersoner som deltar i et oppfølgingsteam vil oppleve en rekke dilemmaer og utfordringer rundt politirollen, og det vil være mange områder som kan belyses. Oppgaven vil forsøke å belyse de mest sentrale dilemmaene.

I følge handlingsplan utarbeidet av Justis- og politidepartementet (2005, s.18) skal et oppfølgingsteam bygge på ordninger som er forpliktende, forutsigbart og strukturert. Hva betyr dette for politirollen, og hvordan politimannen utfører sin rolle som forebygger i oppfølgingsteamet?

Det er mange spørsmål som må avklares for politirollen i et skreddersydd opplegg. Hver ungdom vil trenge ulik oppfølging med bakgrunn i sine problemer. Fauske & Øia (2003, s. 227) viser til at ungdommer som kommer på kant med loven ofte har sammensatte problemer. Problemene kan ha utspilt seg fra bakenforliggende årsaker som vanskelige familieforhold, i sosial bakgrunn, i skolen, i et subkulturelt ungdomsmiljø, i personlige egenskaper som antisosialitet, et behov for å teste grenser, eller en kombinasjon av flere slike faktorer. Dette

vil gjøre at politirollen kan utspille seg forskjellig fra sak til sak. Dermed blir det viktig å kartlegge de ulike dilemmaene politibetjenten står ovenfor i utøvelsen av sin rolle. En skal finne noen grunnprinsipper og grunnforutsetninger som ligger i bunn, og som kan sette føringer for hva som faller inn under politirollen, og hvilke forutsetninger som må foreligge for at denne rollen kan utføres på et forpliktende, forutsigbart og strukturert plan.

Med dette som bakgrunn vil oppgaven være avgrenset til problemstillingen «hvilke dilemmaer finnes for politirollen i oppfølgingsteam?»

Eksempler på slike dilemmaer kan være «hva innebærer politimannens kontrollfunksjon i oppfølgingsteam? Hvordan skal relasjonen mellom politimannen og ungdommen være? Hvilke dilemmaer skaper forholdet mellom politibetjenten som kontrollør og relasjonsbygger? Hva er politiets rolle ovenfor andre samarbeidspartnere i oppfølgingsteamet? Skaper taushetsplikten dilemmaer i forhold til samarbeidspartnere? Har politimannen i oppfølgingsteamet tilstrekkelig legitimitet fra ledernivå for å utføre sin rolle tilstrekkelig?

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Politirollen

For denne oppgaven tas det utgangspunkt i St.meld. 42 (2005) når en snakker om politirollen. Politirollebegrepet er vidt, men i denne oppgaven ser en på politiets samfunnsrolle for å forebygge og bekjempe kriminalitet.

Forebygging og bekjempelse av kriminalitet skal være høyt prioritert. Særlig skal politiet rette sitt forebyggende arbeid mot barn og unge, gjengangere, rusmiddelmissbrukere, og mot vold i nære relasjoner og i det offentlige rom. Kriminell utvikling blant barn og unge skal motvirkes og det skal legges vekt på etterfølgende tiltak for å forhindre nye lovbrudd. Politiet skal involvere ulike aktører gjennom forpliktende samarbeid med forvaltningen, private aktører og frivillige aktører. Alternativ konflikthåndtering og mobilisering av samfunnets sivile krefter gjennom forvaltningssamarbeid skal vektlegges. Eksempelvis nevnes prinsipper for gjenoppretting og forsoning (restorativ justice), og tverrfaglige prosjekter for å hjelpe unge lovbrøyttere til å snu i tide.

Videre sier St.meld. 42 at politiet med sine mange, viktige, ulike og krevende oppgaver må avklare forutsetninger, og videreutvikle samvirket med andre aktører for de viktigste oppgavene. Det må ikke bli slik at politiet oppfattes som hovedaktør på samfunnsområder hvor ansvaret tilligger andre etater.

1.4.2 Forebygging

Det finnes mange ulike definisjoner av begrepet forebygging. Denne oppgaven tar utgangspunkt i Elisa Myhre Lie sin definisjon. Lie (2011, s. 21) bruker definisjonen «Å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer.» Dette begrepet er vidt og omfatter flere av politiets metoder å jobbe forebyggende på. Politiet jobber både proaktivt, ved å forhindre at kriminalitet oppstår, og reaktivt etter at noe kriminelt er skjedd, ved å forhindre at det vil skje igjen. Oppfølgingsteam er bygget opp under ulike metoder å forebygge på, og oppgaven vil se nærmere på personorientert forebygging og gjenopprettende rett. Det finnes flere andre forebyggende arbeidsmetoder som lokalorientert politiarbeid, lokalorientert samarbeid og situasjonell forebygging for å nevne noen, men oppgaven vil ikke gå nærmere inn på disse forebyggende metodene.

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgaven inneholder fire kapitler. Kapittel en er en innledning hvor jeg beskriver bakgrunn og valg av tema, temaets tilknytning til forebygging og avgrensing av problemstillingen og oppgaven. I kapittel to beskriver jeg metoden jeg har brukt. Kapittel tre er et teoretisk kapittel hvor jeg tar for meg sentral teori for mitt tema, og en drøfting av dette opp mot noen sentrale dilemmaer for politirollen i oppfølgingsteamet. Det siste kapitlet er en avslutning hvor jeg oppsummerer oppgaven.

2. Metode

2.1 Hva er metode?

Metode setter retningslinjer for prosessen med å hente inn og tolke data, og å presentere denne på en vitenskapelig godkjent måte. Johannesen, Tufte & Kristoffersen (2010, s. 29-30) skriver at det i samfunnsvitenskapelig metode skilles mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Kvantitativ metode tar sikte på å forme innhentet informasjon til noe som kan tallfestes eller måles, og dermed kartlegge utbredelsen av et fenomen. Et eksempel på dette kan være en spørreundersøkelse hvor en søker å danne seg en oversikt over mange involverte. Kvalitativ metode går mer i dybden, og en tar sikte på å fange opp en mening og en opplevelse som ikke kan tallfestes. Det er kvaliteten eller spesielle kjennetegn/egenskaper av fenomenet en ønsker å si noe om og studere. Et eksempel på en kvalitativ metode kan være et dyptgående intervju av få deltakere.

For å svare på tema i oppgaven har jeg valg å skrive en teoretisk oppgave, og jeg støtter meg derfor til forskning som er basert på både kvalitativ og kvantitativ metode. Dermed har jeg kunnet hente inn aktuell litteratur uten selv å gjøre en empirisk studie. Utgangspunktet for oppgaven skal sees i lys av etablerte forebyggingsstrategier og etablert teori rundt oppfølgingsteam, holdt opp mot dilemmaer for politirollen. Med min tilnærming til problemstillingen passet det best med en teoretisk oppgave.

Et alternativ til å skrive en teoretisk oppgave kunne vært å gjennomføre en studie basert på en kvalitativ metode, for eksempel dybdeintervjuer av politibetjenter og andre deltakere i et oppfølgingsteam. I følge Johannesen et. al. (2010, s. 32) passer denne metoden særlig godt på fenomener som vi kjenner lite til. Oppfølgingsteam er en relativ ny metode å arbeide forebyggende på, og dette kunne derfor vært en aktuell innfallsvinkel mot temaet.

2.2 Teori gjennomgang og metodiske utfordringer?

Det meste av teorien som er brukt i oppgaven er hentet fra bøker og artikler fra pensumlisten på politihøgskolen. Min problemstilling berører et tema som er et nytt satsingsområde innenfor forebygging av unge lovbrytere. De siste årene er det kommet sentrale føringer i handlingsplaner, prosjekt- og evalueringsrapporter, og offentlig utredninger som legger grunnlag for oppfølgingsteam. Jeg ble tipset om denne litteraturen av en kollega i politiet som jobber med temaet oppfølgingsteam. Jeg er klar over at mye av denne teorien kan tenkes å ha

et formål som er å belyse et gitt problem, og således ikke helt nøytral. Videre er det en del litteratur som tar for seg de forebyggende prinsippene oppfølgingsteam bygger på, særlig sentral for denne oppgaven er Elisabeth Myhre Lie sin bok «I forkant». Denne boken sammen med annet pensum fra politihøgskolen og litteratur jeg har hentet inn vil danne hovedgrunnlaget for drøftingen i oppgaven.

2.3 Min forforståelse

I følge Johannesen et. al. (2010, s. 232) er det viktig at funnene er et resultat av forskningen og ikke et resultat av forskerens subjektive holdninger. I dette ligger det at en skal søke å være objektiv. Men en kan stille seg spørsmålet om noen egentlig kan være helt objektive, fordi alle har sin egen forforståelse. Johannesen et. al. (2010, s. 38) skriver at vi møter og tolker verden rundt oss med vår egen forforståelse. Vi påvirkes av de kunnskaper og oppfatninger om virkeligheten som vi allerede har, og denne forforståelsen er helt nødvendig for å forstå virkeligheten. Forskeren er ikke i noen særstilling her. Som alle andre kan forskere påvirkes av sin egen forforståelse i hva forskeren observerer og hvordan observasjonen vektlegges og tolkes.

Denne oppgaven vil være preget av min forforståelse. Den vil være preget av min pågående utdanning for å bli politi, samt opplevelser og kunnskap som jeg alt har tilegnet meg. Dette vil påvirke hvordan jeg tolker og vektlegger innhentet litteratur. I tillegg har jeg en positiv innfallsvinkel i forhold til oppfølgingsteam. Temaet interesserer meg og det virker som en helhetlig forebyggende metode å benytte overfor unge kriminelle lovbrøyttere. Dette kan skape utfordringer for objektiviteten i oppgaven, men jeg forsøker etter beste evne å være så kritisk og objektiv som mulig. Det står ikke mye i litteraturen om politirollen i oppfølgingsteam. Etter mitt syn har jeg fått med det viktigste, men jeg har ikke noen garanti for at jeg kan ha oversatt viktig litteratur eller innfallsvinkler i forhold til temaet.

3. Hoveddel (teori, empiri, drøftning osv)

3.1 Generelt om politiets kriminalitetsforebyggende arbeid

Politi-loven § 1 andre ledd lyder som følger «Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlende innsats for å fremme og befeste borgerens rettsikkerhet, trygghet og alminnelig velferd for øvrig». Forebyggende arbeid er dermed et kjerneområde for politiet, og en hører ofte utsagnet «alt politiarbeid er forebyggende arbeid». Lie (2011, s. 20) skriver videre at svaret på hva som er kriminalitetsbyggende politiarbeid er avhengig av hvilken tilnærming en bruker. Lie viser til at politiske beslutninger legger føringer for funksjonen og rollen til politiet. Videre påvirkes og endrer forebyggingen av samfunnsforhold og forhold ved det lokale tjenestested. Uansett mener Lie at det å forebygge kriminalitet er en av politiets viktigste oppgaver, og at alle politiansatte bør ha som mål å forebygge kriminalitet, uansett hvor de jobber.

Lie (2011, s. 21-22) skriver at forebygging handler om å tilrettelegge for tilhørighet til det lovlydige samfunnet, og derfor er det viktig at den forebyggende innsatsen bidrar til dette og ikke motarbeider de positive mekanismene. Måten dette gjøres på skal ikke bygge opp under menneskers følelse av å være utenfor felleskapet. Lie skriver likevel at politiets kriminalitetsforebygging er knyttet til forebygging av uorden og antisosial atferd og utrygghet. Det vil si at politiets oppgaver er knyttet til å forebygge at lovbrudd skal skje, men også til å forebygge atferd som tenkes å være assosiert med begåtte lovbrudd. Et eksempel på forebygging av slik atferd vil være politiets forebygging av unge lovbrøyttere i et oppfølgingsteam, hvor en arbeider med ungdommen etter at et lovbrudd har skjedd for å forebygge at ungdommen begår fremtidig kriminalitet.

Justisdepartementet skriver i sin handlingsplan «Gode krefter – Kriminalitetsforebyggende handlingsplan. 35 tiltak for økt trygghet» (Justis- og politidepartementet 2009d, s.5-8) at kriminalitetsforebygging ikke kan være en oppgave for politiet alene. Det vises til de komplekse årsakene til kriminalitet og at de bare kan bekjempes ved et bredt spekter av tiltak innen mange sektorer og på mange nivåer. Det handler om å forebygge kriminalitet, skaffe et godt, trygt og inkluderende samfunn, der ingen faller utenfor eller blir marginalisert. For å forebygge best mulig viser handlingsplanen særlig til tre grunnleggende områder: tidlig intervensjon, styrket kunnskapsforankring og styrket samarbeid. Handlingsplanen påpeker at samfunnet ofte svikter overfor individer eller grupper som har behov for ekstra innsats for å stanse eller snu en uheldig utvikling. Kriminaliteten er ofte bare et symptom på sammensatte

problemer. Når aktørene ikke makter å samordne innsatsen for å gi det mest egnede tilbudet, svikter samfunnet.

3.2 Hva er oppfølgingsteam

I følge Justis- og politidepartementet (2005, s.18) skal et oppfølgingsteam bygge på lokale ordninger for et forpliktende, forutsigbart og strukturert samarbeid mellom retthåndhevere og hjelpeapparatet i enkeltsaker. Målsetningen er at oppfølgingsteamet i arbeidet skal motvirke en kriminell løpebane og bidra til en positiv utvikling i ungdommens liv. Politiet blir sammen med aktører fra barnevernet, rusomsorgen, helsevesenet, skolesystemet, kriminalomsorgen og konfliktrådet nevnt som sentrale deltakere i oppfølgingsteamet. Sammensetningen av deltakerne i oppfølgingsteam skal være skreddersydd for å dekke behovet til hver enkelt unge lovbryster.

Et forpliktende, forutsigbart og strukturert samarbeid krever legitimitet. For at oppfølgingen og forpliktelsene i oppfølgingsteamet skal bli en prioritert arbeidsoppgave, må det finnes legitimitet i hele kjeden. Den enkelte politibetjent må ha sin ledelse bak seg, og det må være satt av tid og ressurser til arbeidet. På denne måten vil det være mulig for politibetjenten å følge opp sine forpliktelser på en forutsigbar og strukturert måte. Det må ikke være slik at det utad og oppover i systemene gis uttrykk for at dette er et satsningsområde i politiet, mens ressursmangel og prioriteringer gjør at den enkelte politibetjent ikke finner tilstrekkelig tid i en travel hverdag til arbeidsoppgavene som kreves for å følge opp den enkelte ungdom. Denne arbeidsmetoden krever derfor legitimitet og må prioriteres i politiet og oppover til toppen i politiske systemer.

I følge Kvello & Wendelborg (2009, s.II) benytter oppfølgingsteamene straffereaksjoner med særvilkår, som påtaleunntelser og betingede dommer. Særvilkår kan også være tradisjonelle tiltak knyttet til barneverntjenesten, slik som foreldreveiledning, eller andre tiltak som særvilkårene sinnemestringskurs, rustesting og bevegelsesrestriksjoner. Lie (2011, s.112) skriver at oppfølgingsteam først og fremst er knyttet til straffereaksjoner, men at man også kan inngå ved frivillig deltakelse. Det er for eksempel ikke uvanlig at ungdommen forlenger sin deltakelse i oppfølgingsteamet etter at prøvetiden er over. Kvello & Wendelborg (2009, s.125-127) slår fast at oppfølgingsteam klarer å fange opp høyrisikoungdommer som ellers faller utenfor hjelpetjenesten. De viser til at erfaringene med oppfølgingsteam så langt viser

at det er en høy andel gjennomføring, og lav andel tilbakefall og få vilkårsbrudd. Suksesskriteriene har vært tett og koordinert oppfølging av ungdommene, i tillegg til å ha fulgt de unge over et lengre tidsrom (gjerne omkring ett til to år), samt et forpliktende tverretatlig samarbeid. Dette kan tyde på at ungdommene får en positiv atferdsendring med mindre tilbøyelighet til å utføre kriminalitet etter deltakelse i oppfølgingsteam. Videre skaper oppfølgingsteamene en positiv effekt hos hjelpetjenesten i form av et reelt tverrfaglig samarbeid.

De gode resultatene med oppfølgingsteam har gjort at ordningen blir landsdekkende. Stortinget vedtok en ny straffereaksjon – ungdomsstraff – for unge lovbrytere i desember 2011. Den nye straffereaksjonen er ikke trådt i kraft enda fordi den forutsetter at alle konfliktråd oppretter ordningen oppfølgingsteam (Justis- og beredskapsdepartementet, 2012).

Gjenopprettende rett spiller en sentral rolle i oppfølgingsteam i form av at ungdommen har mulighet for å gjøre opp for seg. I følge Zehr (2008, s. 33) er et prinsipp i gjenopprettende rett at en forbrytelse er en overtredelse begått mot mennesker og fellesskap, i motsetning til tradisjonell strafferett hvor en mener at en forbrytelse er en overtredelse begått mot staten. I strafferetten er det overtredelsene som skaper skyld, og rettferdigheten krever at staten konstaterer skylden og påfører straff eller smerte. I gjenopprettende rett skaper overtredelser forpliktelser. Rettferdigheten involverer offer, gjerningsmann og medlemmer av det berørte fellesskap, som i fellesskap forsøker å gjøre skaden god igjen. Strafferetten vil således ha et fokus hvor gjerningsmannen får som fortjent, mens gjenopprettende rett fokuserer på offerets behov og gjerningsmannens forpliktelser til å gjøre opp for skaden. Zehr viser til at gjenopprettende rett stiller spørsmålene om hvem som ble skadet, hva er deres behov, og hvem er forpliktet til å oppfylle disse behovene.

I stormøter som baserer seg på gjenopprettende rett møter ungdommen i oppfølgingsteamet ressurspersoner, offer og andre berørte. I følge Lie (2011, s. 129) er tanken at partene skal møtes og finne en felles løsning på konflikten. Ved aktiv deltakelse i egen konflikt ivaretas offeret bedre enn via tradisjonell strafferett. Møtet ansikt til ansikt vil også kunne ansvarliggjøre gjerningspersonen på en måte som vil kunne forebygge gjentatt kriminalitet i større grad enn gjennom strafferett. En kan dermed si at oppfølgingsteam handler om endringsarbeid.

3.3 Personorientert forebygging

Oppfølgingsteam er forebygging på individnivå og faller inn under personorientert forebygging. Lie (2011, s.60-61) skriver at personorientert kriminalitetsforebygging handler om å påvirke de bakenforliggende årsaker til at et individ begår lovbrudd. Personorientert forebygging skal hindre barn og unge i å begå lovbrudd. Politiet fokuserer arbeidet mot risikoungdom, og jobber blant annet oppsøkende i ungdomsmiljøene, og driver kontaktetablering og relasjonsbygging.

Lie (2011, s.61) skriver at det handler om å avdekke og analysere ungdomsmiljøer som begår eller har stor risiko for å begå kriminalitet. Politiet har en viktig rolle med å identifisere disse risikoungdommene, og henvise dem til rette hjelpeinstanser. I følge Justis- og politidepartementet (2005, s. 11-12) er det viktig med aktiv deltakelse fra politiet i tverrfaglige modeller for kriminalforebyggende arbeid. Gjennom politiets analyse- og registreringsverktøy, og gjennom observasjoner og kontakter i barne- og ungdomsmiljøene, kan politiet sette lys på uheldige miljøer og skaffe oversikt over den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten. Ved å bruke denne informasjonen tverrfaglig kan politiet og kommunene sammen analysere barne- og ungdomskriminaliteten, og sette inn tiltak. Lie (2011, s.62) mener politiet er en viktig pådriver og initiativtaker i dette samarbeidet. Politiets kjennskap til ungdomsmiljøene er viktig kunnskap for politiet, men også for politiets samarbeidspartnere som ofte ikke har samme mulighet til å være ute i ungdomsmiljøene.

Primært skal altså politiet bidra med informasjon om risikoungdom, og gi grunnlag til andre aktørers videre behandling. I det tverrfaglige samarbeidet knyttet til personorientert forebygging er det derfor flere politiet må samarbeide med for å forebygge kriminalitet. Foreldre, barnevernet, ungdomsklubber, skole og fritidsklubber er ulike aktører som kan bidra mot ungdommenes sammensatte problemer. Hvis en ser på dette prinsippet for politiets forebyggende arbeid, så passer det godt med oppfølgingsteam. Det er de mulighetene som ligger i politiets kjennskap til ungdomsmiljøene, den enkelte risikoungdom, analyseverktøyene og politiets samarbeidspartnere, politiet bruker når de arbeider som skreddersydd ressurs i et oppfølgingsteam. En forskjell er kanskje at politiets oppfølging av en bestemt ungdom er tettere i oppfølgingsteamene. Dette støttes av Kvello & Wendelborg (2009, s.126) som viser til funn som indikerer at man har jobbet mer tverretatlig forpliktende, og mer intensivt med unge lovbryster.

Målet med personorientert forebygging, og herunder oppfølgingsteamet, er å få ungdom til å slutte med kriminalitet. Det er viktig at alle involverte parter arbeider for det samme målet. Lie (2011, s.93-94) mener at rollen som hjelpetrengende kan være vanskelig, og at politiet og andre kan oppleve at de en forsøker å hjelpe ikke er motivert til å motta hjelpen. I oppfølgingsteam kan en tenke seg at dette kan være den enkelte ungdommen eller deres foresatte. Lie skriver videre at det krever trygghet og styrke til å motta hjelp. Det er derfor viktig å identifisere og anerkjenne den kraften og det potensiale til å ta kontroll over egne endringsprosesser som finnes i menneskene. Ungdommen og den foresatte i oppfølgingsteamet må derfor bevare sin verdighet i hjelpesituasjonen. Selv om hjelpen er velmenende kan et mektig samarbeidsapparat oppleves som overveldende. Lie mener at en kan få følelsen av at hjelperne kun ser feilene en gjør, og at dette kan bygge opp under ens egen følelse av utilstrekkelighet. Ut fra dette kan en se at det er viktig for politiet og andre samarbeidspartnere å opparbeide et godt samarbeide med ungdommen og de foresatte. Ungdommen må ikke oppleve politiet og andre involverte som motstandere. Det samme kan sies om samarbeidet med foreldrene. Om mulig er det viktig å få foreldrene med på laget, både for ungdommen selv og for politiet.

3.4 Politirollens dilemmaer

3.4.1 Politiets kontrollerende rolle

En hovedgrunn til at politiet deltar som ressursperson i et oppfølgingsteam er fordi det handler om kriminalitet. Ungdommer i oppfølgingsteamet er unge lovbryttere som har begått alvorlig eller gjentatte kriminelle handlinger. Politiet skal ha kontroll over disse kriminelle ungdommene, og dette gjennomføres ved politiets deltakelse i oppfølgingsteamet. På denne måten viser samfunnet overfor ungdommen at lovbruddene og deltakelsen i oppfølgingsteam er alvorlig. Politiet har også en unik rolle i form tilgjengelige kontrollparametrene, og vil kunne komme med en rask reaksjon ved et nytt lovbrudd. Dermed er det mulig å ta eventuelle avvik på et tidlig tidspunkt før ungdommen sklir ut på ny, og vurdere ungdommens motivasjon for å delta i oppfølgingsteamet. Kvelling & Wendelborg (2009, s.II) skriver at ved vesentlige brudd med de tiltak og særvilkår som oppfølgingsteam bygger på, skal ungdommen overføres til det ordinære straffesystemet med tradisjonell straffereaksjon.

Det er en klar forventning at politiet har en kontrollerende rolle i oppfølgingsteamet, og politiet vil i stor grad involvere seg i oppfølgingen av avvikende oppførsel. En fare med

oppfølgingsteam er at en kan si at ungdommen er blitt stemplet som avvikere. Det kan resultere i at de tar til seg identiteten som avviker. I følge Hauge (2007, s 300) innebærer stempeling at andre definerer en person som avviker, mens stigmatisering skjer om personen opplever seg selv som avviker og går inn i avvikerrollen. Ungdommen er stemplet som en ung lovbrøyer av samfunnet og definert som en avviker. Dersom ungdommen ikke klarer å oppfylle de krav som stilles i ordningen rundt oppfølgingsteamet kan dette være en ytterligere bekreftelse for ungdommen at han ikke passer inn i vårt samfunn og følgelig tar på seg avvikerrollen. I ytterste konsekvens kan dette føre til at ungdommen marginaliseres og støtes ut av samfunnet (Fauske & Øia 2003, s. 219-220). Politiet må være seg bevisst at man jobber med ungdom som kan være godt på vei i denne prosessen, og i politiets relasjonsbygging til ungdommen er det viktig at det reflekteres over denne problemstillingen. Av denne grunn er det av interesse å se nærmere på politiets relasjonsbygging med ungdommen.

3.4.2 Politiets relasjonsbygging med ungdommen

En annen viktig årsak til at politiet er med som ressursperson i oppfølgingsteam er for å bygge en god relasjon med ungdommen, og endre ungdommens syn på politiet fra noe negativt til noe positivt. Lie (2011, s. 114) skriver at mange politiansatte kan bli en viktig voksenperson i enkelte ungdommers liv, og at det skapes en god relasjon som kan være med på å korrigere risikoatferd hos ungdom. Dette i form av at politiet kjenner miljøet ungdommen vanker i, og har en felles referanseramme i form av ungdommens kultur og risikoatferd. Dette kan gjøre det lettere for ungdommen å åpne seg for politiet enn for andre voksne som mangler den samme innsikten. Politiansatte er tydelige grensesettere, men samtidig er de tilgjengelige og de viser at de bryr seg om ungdommen.

Ved den nære oppfølgingen som et oppfølgingsteam bygger, kan den gode relasjonen mellom politiansatte og ungdommen være mulig å oppnå. Likevel kan det tenkes at utgangspunktet for å oppnå denne gode relasjonen kan være vanskelig. Ungdomstiden kan være en spesiell og vanskelig tid. 16 åringen i oppfølgingsteamet har testet og brutt grensene. Ungdommen har kanskje mistet kontrollen. Lie (2011, s. 114) viser til ungdomstiden som en tid hvor mange ungdommer opplever at de isoleres fra voksenverden og at det kan være vanskelig å motta hjelp fra hjelpere. En kan derfor tenke seg at politiet kan bli en plagsom kontrollør som bare er ute etter å ta ungdommen. Her vil det være en balansegang for politirollen mellom å bygge gode relasjoner og å grave for dypt.

En måte å bygge den gode relasjonen på er ved å fokusere på det positive ved ungdommen. Dersom politiet plukker opp en positiv hendelse som ungdommen har vært involvert i kan denne vektlegges, og påpekes overfor ungdommen. En skal med andre ord «ta ungdommen» når de gjør det bra, og belønne det positive. Dette kan være positiv for relasjonen mellom ungdommen og politiet, fordi ungdommen da vil se at politiet ikke bare fokuserer på det negative som ungdommen må endre på, men også det ungdommen gjør bra og kan bygge videre på. Lasse Rolèn (gjengitt i Lie (2011, s.114)) viser til at noe av det viktigste som skjer i oppfølgingsteam er at ungdom som tidligere har vært gitt opp av foreldre og andre, får positiv feedback når de etter hvert mestrer de kravene som blir satt til dem. I så måte vil det være viktig at politiets kontrollerende rolle og politiets relasjonsbygging med ungdommen fokuserer og oppmuntrer til positiv atferd, og ikke bare påpeker og etterfølger det som er negativt.

3.4.3 Kryssende rolleforventning mellom politi og ungdommen

I politiets relasjonsbygging vil det også kunne foreligge kryssende rolleforventninger mellom politiet og ungdommen. Politiet er fra samfunnets side en sekundærkontrollør, og mange i politiet vil nok se seg selv i denne rollen. Spørsmålet er hvordan ungdommen oppfatter relasjonen med politikontakten i oppfølgingsteamet. En kan tenke seg at politikontakten vil bli en nær voksenkontakt for ungdommen, og at ungdommen ser på politibetjenten som en som står en nær, altså en primærkontrollør.

Christie (1997, s.91-98) skiller mellom primær- og sekundærkontroll, og formell og uformell sosial kontroll. Den primære kontrollen er fra mennesker som står oss nær, slik som familie og venner. Den sekundære kontrollen er litt fjernere, slik som skole, men også politiet, barnevernstjenesten og rettsvesenet. Den primære- og sekundære kontrollen kan være formell og uformell. Den uformelle kontrollen kan være et blikk, et krent eller positive og negative tilbakemeldinger. Den formelle kontrollen utføres av mennesker som har kontroll som sitt yrke, slik som politiet. Her handler en ut fra visse regler og forskrifter, hvor alle skal behandles likt. Christie viser videre til nærhet og kontroll. Ved primærkontrollen har en nærhet til personen som begår handlingen. Derfor ser en hele mennesket, og ikke bare handlingen eller avviket. Primærkontrolløren vil ha mer informasjon om den som begår handlingen, og terskelen for å bruke straffereaksjoner blir dermed større. Dette er av interesse med tanke på politiets rolle som sekundærkontrollør i oppfølgingsteam. Den tette oppfølgingen som kreves av deltakerne kan gjøre at politiet får en nærere relasjon til

ungdommen. Det kan bli litt uklart for politibetjenten og omgivelsen hvordan rollen oppfattes. Christie (1997, s. 92-93) beskriver hvordan sekundærkontrolløren ser en handling og setter den inn i en strafferettslig forståelsesform, mens i primærkontrollerte sammenhenger hentes normbryteren tilbake til samfunnet uten at det strafferettslige er involvert. I oppfølgingsteamet kan det derfor tenkes at politiet arbeider litt mellom rollen som sekundærkontrollør og primærkontrollør. Politibetjenten vil ha en helt annen kjennskap til ungdommen, gjerne gjennom tett oppfølging over en lengre tidsperiode. Likevel er det mer naturlig å se på politibetjenten som en sekundærkontrollør som utviser uformell kontroll, en som gir positive og negative tilbakemeldinger. En kan gjerne sammenligne det med Christies eksempel om fengselsbetjenten og fangen som er i prat om tippekupongen. Det er en nær relasjon der, men den inngår ikke i politibetjentens nære relasjoner utenom arbeidstiden.

For ungdommen er det kanskje annerledes. I en situasjon med manglende støtte hjemmefra, kan politimannen være en voksenperson som ungdommen føler er nær, og som en kan støtte seg på når vanskelige valg skal tas. I følge Thorsen, Lid & Stene (2009, s. 125-129) viser kriminalstatistikken at det er en betydelig sammenheng mellom dårlige levekår og kriminalitet. Flere kriminelle har hatt dårlige oppvekstkår som barn med en hverdag preget av fattigdom, rus og mishandling. Ofte er psykisk sykdom en del av dette bildet. Problemer og manglende støtte hjemmefra er nok realiteten for flere av ungdommene i et oppfølgingsteam. I en slik setting føler kanskje ungdommen at politibetjenten inngår i sin nære relasjon, som en primærkontrollør. Dette er nok ikke tilfellet i alle saker, og ungdommen vil som oftest ha en klar forståelse av at politibetjenten er politi, en sekundærkontrollør. Samtidig hører en til stadighet om forebyggere i politiet som er tilgjengelig døgnet rundt for ungdommen. Da kan en stille spørsmålet om politibetjenten er blitt en primærkontrollør, og en primærrelasjon for ungdommen. Svaret er kanskje noe midt i mellom, noe uklart. Rollen er kanskje litt uklar og forventningene som stilles fra politibetjenten, politiledelsen, samfunnet og ungdommen vil være annerledes.

Dette er et dilemma som politibetjenten må være bevisst på. Det vil være nødvendig å avklare med seg selv, ledelsen, og med ungdommen om hvor tilgjengelig politibetjenten skal være. En kan stille seg spørsmål om hvor tett oppfølging ungdommen skal få, og hvor tilgjengelig politibetjenten skal være for ungdommen. For noen politibetjenter er nok jobben livet, mens andre verner mer om privatlivet. Uansett må politibetjenten ha en klar tanke vedrørende dette, og vedkommende må kjenne seg selv. Det må settes klare og tydelige grenser for relasjonen

med ungdommen, og hva denne relasjonen skal inneholde. Det bør lages klare avtaler som skaper forutsigbarhet for partene, og som tydelig får frem hva politibetjenten krever og tilbyr. På denne måten kan politibetjenten oppfylle sine forpliktelser på en forutsigbar og strukturert måte. Ungdommen må ikke føle seg sviktet ved at politibetjenten ikke klarer å følge opp rolleforventningene som settes. God kommunikasjon kan også bidra til å klarlegge rolleforventningene, og justere disse om nødvendig.

3.4.4 Politiets samarbeid med involverte instanser

En av suksesskriteriene Kvello & Wendelborg (2009, s. 125) viser til i sin evaluering av oppfølgingsteam er et forpliktende tverrfaglig samarbeid. St. meld. Nr. 42 viser til at politiet har en særlig rolle i samarbeid med andre. I samarbeidet er det ulike dilemma som melder seg. Et dilemma kan være taushetsplikten som regulerer lovverket de forskjellige aktørene må forholde seg til, mens et annet dilemma kan være hvilke arbeidsoppgaver hver enkelt aktør skal ha opp mot ungdommen.

Kvello & Wendelborg (2009, s. 126) viser at informantene i deres evaluering mener at det ikke er vansker knyttet til selve lovverket når det gjelder samarbeidet.

Taushetspliktreguleringene er som oftest ikke er noe problem i det tverrfaglige samarbeidet. Den enkelte ansattes tolkninger av taushetspliktreguleringene varierer imidlertid i betydelig grad. Dette kan i noen tilfeller føre til utfordringer knyttet til å skape effektive møter med nødvendig informasjonsgiving, og forpliktende konklusjoner. Dette må deltakere i et tverrfaglig samarbeid være bevisst på.

God kjennskap til eget og andre aktørers lovverk om taushetsplikt er viktig kunnskap for å få samarbeidet til å fungere. Dette kan skape forståelse for at den ene part ikke kan dele informasjon som er underlagt taushetsplikten, og klargjøre i større grad hva som kan deles, og hva som ikke kan deles av informasjon. Lie (2011, s. 82) viser for eksempel til at det er noe asymmetri i informasjonsutvekslingen mellom for eksempel politiet og barnevernet fordi barnevernet har en strengere taushetsplikt enn politiet, og dette er noe en må forholde seg til.

Et interessant funn hos Kvello & Wendelborg (2009, s.126) var at vanskelighetene knyttet til taushetsplikten var mer framtrødende ved prosjektstart enn ved prosjektslutt. Det kan tenkes at dette kan være et resultat av økt kunnskap og forståelse av taushetsreglementet over tid. En annen mulig forklaring kan være at aktørene bevisst bryter taushetsplikten for å få samarbeidet

til å fungere. Lie (2011, s.83) skriver om at det finnes dem innen politiet og barnevernet som legger taushetsplikten til side for å få jobben gjort, og ser på taushetsplikten som et unødvendig hinder som vanskeligjør samarbeidet. Lie mener det er paradoks at politiansatte som er ansatt for å forhindre lovbrudd, fremmer tankegangen at målet er helligere enn middelet. En siste forklaring kan være bruk av unntak fra taushetsplikten. Siden oppfølgingsteam baserer seg på frivillig deltakelse fra ungdommen, er det mulig at ungdommen og dens foresatte har gitt fritak fra taushetsplikten til for eksempel stormøter, noe som vil fjerne eventuelle dilemmaer om hva som kan og ikke kan deles av informasjon. Flyten av informasjon er uansett en forutsetning for samarbeidet i oppfølgingsteam, og det er viktig at deltakerne er oppdatert på gjeldende regelverk.

Lie (2011, s. 114-115) skriver at politirollen ikke skal være lik som en sosialarbeider, behandler eller terapeuts roller. Omsorgsrollen politibetjenten kan oppnå i den gode relasjonen med ungdommen skal ikke gå på bekostning av kontrollrollen. Dette er viktig i et rettsikkerhetsperspektiv. Fordi ansatte i hjelpeapparatet har en strengere taushetsplikt, vil de ha taushetsplikt vedrørende straffbare forhold ungdommen forteller om. Politiet på sin side vil måtte anmelde straffbare forhold de får kjennskap til. Her er det kanskje kryssende interesser i samarbeidet. Hjelpeinstansene vil kanskje unnlate å dele informasjon som de vet politiet vil forfølge, fordi dette vil være ødeleggende for ungdommens ellers gode utvikling. Mens sett fra politiets side vil det være naturlig å gå inn som kontrollør og reagere på avviket som har skjedd. Det er også naturlig å tenke seg at andre aktører forventer politiets reaksjon på avvik. Selv om hjelpeinstansene kanskje mener vel, vil det være uheldig om en ungdom gjentatte ganger bryter vilkårene og avtalen for oppfølgingsteamet, uten at politiet mottar kunnskapen. På den annen side er det viktig at politiet anerkjenner at andre aktører har ulik forståelse av ungdommens vanskeligheter og behov. Dette støttes at Kvello & Wendelborg (2009, s.118) som fant at de forskjellige aktørenes ulike forståelse av ungdommens vansker og behov var med på å vanskeliggjøre samordningen av oppfølgingen. Avklaringen og forståelsen rundt rollene de forskjellige aktørene har, er derfor viktig for å få et best mulig samarbeid. God kommunikasjon og økt kunnskap kan bidra til å klarlegge rolleforventningene mellom aktørene, og justere disse om nødvendig. Det er viktig at en arbeider sammen som et team, og ikke på tvers av hverandre.

3.4.5 Prioriteringer av arbeidsoppgaver og økonomiske rammer

Kvvello og Wendelborg (2011, s.108) fant at snevre økonomiske rammer gjør det vanskelig å samordne oppfølgingen mellom ulike etater og aktører. Videre gjorde også andre arbeidsoppgaver det vanskelig å prioritere tverretattlig arbeid om oppfølging av unge. Dilemmaet rundt økonomiske prioriteringer og andre arbeidsoppgaver er med på å sette rammene for deltakelsen i oppfølgingsteamet. Politibetjenten må være bevisst på hvilke rammer en må forholde seg til, og at ens rolle vil være styrt av disse faktorene. En kan ikke ta på seg arbeidsoppgaver en vet at en ikke klare å oppfylle i et forpliktende arbeid. På samme måte må en ikke ta på seg arbeidsoppgaver som det viser seg senere at en ikke klarer å oppfylle, fordi at en ikke har satt seg godt nok inn i rammene en må forholde seg til hos sin arbeidsgiver. Det er derfor viktig at en har god kommunikasjon med ledelsen om arbeidsbelastning, slik at en får avsatt tilstrekkelig tid og ressurser til sine oppgaver. Samtidig er det også viktig at en har god kommunikasjon innad i oppfølgingsteamet vedrørende kapasitet, noe som kan spille inn på hvilke arbeidsoppgaver som prioriteres og rollefordelingen i oppfølgingsteamet.

4. Avslutning

Oppgaven tar for seg temaet oppfølgingsteam og stiller problemstillingen «hvilke dilemmaer finnes for politirollen i oppfølgingsteam?»

Oppgavens viser til at politiets kriminalitetsforebyggende arbeid er en viktig del av politiets arbeid. Politiet skal i samarbeid med andre etater samordne innsatsen for å håndtere de sammensatte problemene kriminalitet kan være et symptom på. Ved personorientert kriminalitetsforebygging ønsker en å påvirke de bakenforliggende årsaker til at et individ begår kriminalitet, og hindre barn og unge i å begå lovbrudd. Politiet har en viktig rolle i å identifisere disse risikoungdommene, og henvise dem til de rette hjelpeinstansene.

Oppfølgingsteam bygger på lokale ordninger for et forpliktende, forutsigbart og strukturert samarbeid mellom retthåndhevere og hjelpeapparatet i enkeltsaker. Målsetningen er at oppfølgingsteamet i arbeidet skal motvirke en kriminell løpebane og bidra til en positiv utvikling i ungdommens liv. Det handler om endringsarbeid, og ved bruk av for eksempel stormøter basert på gjenopprettende rett fokuseres det på offerets behov og ungdommens forpliktelser til å gjøre opp for skaden.

Oppgaven tar for seg ulike dilemmaer ved politirollen i oppfølgingsteam. For eksempel krever arbeidsmetoden oppfølgingsteam legitimitet, og må prioriteres av politibetjenten, politiets ledelse og i de politiske systemer. Det må være satt av tid og ressurser til arbeidet slik at politibetjenten kan følge opp sine forpliktelser på en forutsigbar og strukturert måte. Kvello & Wendelborg (2009, s. 125-127) viser til gode erfaringer med oppfølgingsteam og suksesskriteriene har vært tett, koordinert og langvarig oppfølging av ungdommene, samt et forpliktende tverretatlig samarbeid.

Det er dilemmaer ved politiets kontrollerende rolle i oppfølgingsteamene. Politiet vil måtte komme med en rask reaksjon ved et nytt lovbrudd, og ta eventuelle avvik på et tidlig tidspunkt før ungdommen skli ut på ny, samt vurdere ungdommens motivasjon for å delta i oppfølgingsteamet. Politiet må samtidig være bevisst på at man jobber med ungdom som kan være stempelt og er på vei til å bli stigmatisert.

Politiet skal også bygge en god relasjon med ungdommen, og forsøke å endre ungdommens syn på politiet fra det negative til det positive. Flere ungdommer opplever at de isoleres fra

voksenverden og at det kan være vanskelig å motta hjelp fra hjelpere. Her vil politiet bli stilt overfor en utfordrende balansegang mellom å bygge gode relasjoner og å grave for dypt i ungdommens liv.

Det er viktig at politiets kontrollerende rolle og politiets relasjonsbygging med ungdommen fokuserer og oppmuntrer til positiv atferd. Lasse Rolèn (gjengitt i Lie (2011, s.114)) viser til at noe av det viktigste som skjer i oppfølgingsteam er at ungdom får positiv feedback når de etter hvert mestrer de kravene som blir satt til dem.

Det kan være uklart for ungdommen om politiet er primær- eller sekundærkontrollør. Det må derfor settes klare og tydelige grenser for relasjonen med ungdommen, og hva denne relasjonen skal inneholde. Det bør lages klare avtaler som skaper forutsigbarhet for partene, og som tydelig får frem hva politibetjenten krever og tilbyr. God kommunikasjon kan også bidra til å klarlegge rolleforventningene, og justere disse om nødvendig.

Politibetjenten må ha god kjennskap til eget og andre aktørers lovverk om taushetsplikt. Videre må politiet erkjenne at andre aktører har ulik forståelse av ungdommens vanskeligheter og behov. Avklaringer og forståelsen rundt rollene de forskjellige aktørene har, er derfor viktig for å få et best mulig samarbeid.

Politibetjenten må ha kjennskap til økonomiske prioriteringer i politietaten som vil kunne påvirke deltakelsen i oppfølgingsteamet. Deltakelse i et oppfølgingsteam forplikter politibetjenten, og det er viktig at han er klar over dette i forhold til andre arbeidsoppgaver som må prioriteres.

5. Referanser/ kildeliste

Litteratur:

- Christie, N. (1997). Sosial kontroll. I:L. Finstad & Høigård (Red), Kriminologi. Oslo: Pax
- Fauske, H. & Øia T. (2003). Oppvekst i Norge. Oslo: Abstrakt.
- Hauge, R. (2007). Stempling og stigmatisering. I: L.Finstad & C. Høigård (Red), Kriminologi (4.utg.) Oslo: Pax
- Politiloven. Lov om politiet av 4. august 1995 nr 53.
- Johannesen, A., Tuft P.A. & Kristoffersen, L. (2010) Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode (4. utg.). Oslo: Abstrakt.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2012, 20. januar). Nye regler for unge lovbytere. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/pressecenter/pressemeldinger/2012/nye-regler-for-unge-lovbrytere.html?id=670228>
- Justis- og politidepartementet (2009d). Gode krefter – kriminalitetsforebyggende handlingsplan: 35 tiltak for økt trygghet. Oslo: Justis og politidepartementet
- Justis- og politidepartementet (2005). Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet. Oslo: Justis- og politidepartementet
- Kvello, Ø. og Wendelborg, C. (2009) Prosessevaluering av det treårige prosjektet: Oppfølgingsteam for unge lovbytere i Kristiansand, Oslo, Stavanger og Trondheim. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS
- Myhre Lie, Elisabeth (2011), I Forkant – Kriminalitetsforebyggende politiarbeid. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- St.meld.nr.42 (2005), Politiets rolle og oppgaver. Oslo: Justis- og politidepartementet
- Thorsen, L. R., Lid, S. & Stene, R. J. (2009). Kriminalitet og rettsvesen 2009. Oslo: Statistisk sentralbyrå
- Zehr, H. (2008) Genoprettende ret - en lille bog om ret, uret og retfærdighed. København: Akademisk forlag.

6.0 Selvvalgt pensum

- Justis- og beredskapsdepartementet (2012, 20. januar). Nye regler for unge lovbrytere.

Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/presSESenter/pressemeldinger/2012/nye-regler-for-unge-lovbrytere.html?id=670228> – 1 side

- Justis- og politidepartementet (2009d). Gode krefter – kriminalitetsforebyggende handlingsplan: 35 tiltak for økt trygghet. Oslo: Justis og politidepartementet – 54 sider

- Justis- og politidepartementet (2005). Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet. Oslo: Justis- og politidepartementet – 28 sider

- Kvello, Ø. og Wendelborg, C. (2009) Prosessevaluering av det treårige prosjektet: Oppfølgingsteam for unge lovbrytere i Kristiansand, Oslo, Stavanger og Trondheim. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS – 199 sider

- Zehr, H. (2008) Genoprettende ret - en lille bog om ret, uret og retfærdighed. København: Akademisk forlag. - 103 sider

Totalt 385 sider